

Шеремета В. П.,

аспірант

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО СТЕРЕОТИПУ «ГАРНА ЖІНКА» ЗАСОБАМИ НОМІНАЦІЙ ДЕТАЛЕЙ СТРОЮ, ВЗУТТЯ Й ПРИКРАС У ПІСЕННИХ ТЕКСТАХ

Анотація. У статті описано лексику на позначення назв жіночого одягу, взуття й прикрас, яка, окрім номінативної функції, виконує і стилістичну, оскільки є одним із компонентів створення мовного образу жінки та відтворення культурного стереотипу «гарна жінка» в текстах українських народних пісень.

Ключові слова: номінація, стереотип, культурний стереотип, мовний образ, епітет, соматизм, колоратив.

Постановка проблеми. Стереотип прищеплюється людині культурою її етносу ще з раннього дитинства. Належність до певної культури визначається наявністю базового стереотипного ядра знань, яке повторюється в процесі соціалізації особистості в конкретному суспільстві. При цьому варто враховувати, що національно-культурний стереотип – це не лише ментальний образ, а і його вербальна оболонка. Він так чи інакше виражений в етнічній мові (у лексиці, пареміологічному фонді, у зразках усної народної творчості).

На думку Е. Сепіра, мова – це духовний інструмент культури, який впливає на формування свого носія, нав'язуючи йому зафіксовані в мовних формулах культурні стереотипи, пов'язані з баченням світу; визначає образ мислення й почуттів користувача мови. Культура, за Е. Сепіром, – це те, що суспільство робить і думає, а мова – це те, як представники цього суспільства думають, тобто мистецтво мислити [9, с. 193].

Мова не лише становить основну частину культурної системи, вона є її головним інструментом. Усе наше культурне багатство, нагромаджене впродовж століть, бачимо у словах і, ширше, у мовній системі. Тексти замовлянь, вірувань, оповідей-міфів свідчать, що мова окреслює своєму носієві напрями світосприйняття [3, с. 51].

Важливим завданням сучасних мовознавців, на думку М. Толстого, є системне висвітлення культури народу через його мову, відбиття культурного значення мовної одиниці на основі її співвіднесення з кодами культури, відомих лише носієві цієї мови або тих, які встановлюються за допомогою аналізу, тлумачення співвідношення та зв'язку мови й культури, мови народного менталітету, мови та народної творчості [11, с. 82].

Проблема *стереотипу* в межах європейської культурної спільноти останнім часом дедалі частіше стає предметом різноаспектних досліджень. *Стереотип* розглядають соціологи, психологи, етнографи, філософи (У. Ліппман, В. Крисько, Р. Немов, А. Байбурін, І. Кон, Н. Годзь та ін.). Згаданими науковцями доведено, що мова відіграє провідну роль в оформленні *стереотипів*, тому серед лінгвістів його досліджують Є. Бартмінський, В. Жайворонко, С. Толстая, С. Єрмоленко, В. Кононенко, Т. Космеда, В. Маслова, Л. Мацько, П. Гриценко, В. Телія, В. Ужченко, Ю. Прохоров, Т. Радзівська, Ф. Бацевич, І. Голубовська й ін.

Хоча українські матеріали й використовуються в окремих дослідженнях, на жаль, на сьогодні не укладено ґрунтовного колективного етнолінгвістичного словника національно-культурних стереотипів української мови, у якому було б описано одяг, взуття і прикраси української «гарної жінки». Лексикографічна база етнолінгвістики, яка вивчає народні культури крізь призму мови, в Україні представлена досить обмежено. Укладено етнографічний словник народного одягу (К. Матейко, 1996) [8]; етнолінгвістичний словник «Гуцульська міфологія» (Н. Хобзей, 2002) [12]. У 2006 р. вийшов друком етнолінгвістичний словник-довідник В. Жайворонка «Знаки української етнокультури» [2], де автор намагався охопити найбільш значущі дефініції (*вінок, запаска, каблучка, кептар, керсет, китайка, намисто, намітка, обручка, очіпок, перстень, пояс, плахта, спідниця, хустка*), використавши досвід укладання таких словників польськими та російськими етнолінгвістами.

Предметом дослідження стали лексеми на позначення назв елементів строю, взуття і прикрас як складові національно-культурних стереотипів мовообразу гарної жінки в текстах українських народних пісень.

Вивчення національно-культурних стереотипів, пов'язаних із образом гарної жінки в українській мові й культурі, є важливим етапом вивчення українського світосприйняття, закладеного в мові. Стереотип гарної жінки є фрагментом мовної картини світу українців. Питання картини світу є актуальним у сучасному мовознавстві.

Мета розвідки полягає в описі лексики на позначення назв жіночого одягу, взуття й прикрас, їхніх функцій, за допомогою яких в українських пісенних текстах виражено уявлення і ставлення (стереотипи) українського народу до ЖІНКИ (розглянемо в статті образ *заміжньої гарної жінки*). Поглиблений аналіз пісенних текстів дає змогу відтворити ключові елементи *стереотипу «гарна жінка»*, тобто панівних уявлень про жіночу зовнішність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мова народної пісні, на думку С. Єрмоленко, є «скарбницею національного світобачення, своєрідною енциклопедією почуттів, художньо-емоційною пам'яттю народу» [1, с. 17]. Дослідниця зазначає, що характерні художньо-образні форми пісенного слова містять поняття про народну мораль, уявлення про добро і зло, оцінку людської зовнішньої та внутрішньої краси, зв'язки людини з навколишньою природою. У народнорозмовній мові здавна вироблялися словесно-виражальні засоби, які задовольняли художньо-естетичні потреби людей і відбивали естетичну оцінку навколишнього світу. Вони ставали основою народнопісенного словника, словника інших фольклорних жанрів [1, с. 18].

Українці гарну, красиву жінку називали *красуня* (походить від лексеми *краса*). Відповідно до Словника української мови

(в 11 томах) [10], слово *краса* має такі значення: 1) властивість, якість гарного, прекрасного; 2) оздоба, прикраса кого-, чого-небудь; слава; 3) гарна, приваблива зовнішність; уroda (у 2 знач.) [10, т. 4, с. 326]. Слово *красуна* означає таке: 1) уродлива дівчина, жінка; вродливість; 2) про щось гарне (переважно вживається як прикладка) [10, т. 4, с. 329]. Прикметник *красива* (жін. р.) те саме, що *гарний* [10, т. 4, с. 326]. Слово *гарний* має такі значення: 1) приємний зовнішнім виглядом; який має привабливу зовнішність, привабливі риси обличчя; 2) який має позитивні якості або властивості, цілком відповідає вимогам, заслуговує схвалення та ін. [10, т. 2, с. 34].

В українців існувала традиція купувати обнови на Різдво та Великдень (у колядках чоловік привозить дружині «три подарочки» з ярмарку); елементи одягу дарувалися для здійснення обрядів (*перстень, хустка, чоботи, сорочка*); чоловіки, щоб виявити свою прихильність, дарували жінкам прикраси (*намисто, перстень*); одяг був ознакою соціального статусу (заміжня жінка ходила з покритою головою), ознакою матеріальної забезпеченості. Основні функції, які здійснював одяг і взуття в житті українців, зафіксовано в текстах українських народних пісень.

Стереотип «жінка-красуна» складається, крім опису привабливих рис зовнішності, із багатого, оздобленого одягу, прикрас, які підкреслюють красу й пишність жіночих форм, соціальний статус і матеріальне забезпечення.

Досить детально описано одяг красивої заміжньої жінки-господини в календарно-обрядових піснях зимового циклу, у яких українці мріяли та зичили один одному заможного, щасливого сімейного життя, достатку й добробуту.

У колядках подано детальний опис усього строю заміжньої жінки. Для того, щоб підкреслити заможність і вартість одягу жінки, у пісennих текстах підкреслюється його кількість і вартість. Використано назви грошових одиниць тієї історичної доби та їх кількісний еквівалент (*червінці, сороківці, злоті; два, три, п'ять, шість, сім, вісім, дев'ять, сто*): «На ні панчішки (...) За сороківця, ба й за червінця. (...) чобітки (...) За два червінця, (...) сукенки (...) За три червінці, (...) кошулька (...) За сороківці, самі червінці. (...) поясок за п'ять червінців, (...) Ой на ні чіпчик за шість червінців, (...) хусточка за сім червінців, (...) шуби вісім червінців, (...) перстень дев'ять червінців» [5, с. 223]; «А в тім дворі красна паня, За сто злотих сукня на ній» [5, с. 102]; матеріал: «Носила вона три нарядочки: (...) золотий серпанок, (...) золотий персничок» [7, с. 106].

Для опису кількості одягу використано кількісний числівник *три*, який конкретизує кількість і підсилює гіперболічне словосполучення *убори на три комори*: «Ой у нашої господиненьки Стоять убори на три комори» [5, с. 223]. Здавна комора була господарським приміщенням, у якому зберігали зерно чи хатні речі, тому чим більшою була комора, тим господарі вважалися заможнішими.

Варто зауважити, що числівник *три* має символічне значення. Чоловік привозить дружині з війни, ярмарку *три подарунки, троє дарунки, три гостинці*: «Привіз він мені трої дарунки: Єдна дарунка – перлова тканка, Друга дарунка – кований пояс, Третя дарунка – срібний перстенець» [7, с. 113–114]; «Та й привіз мені Аж три гостинці. (...) Тонкий серпанок, (...) Золотий перстень, (...) Шовковий пояс» [6, с. 96]. Зустрічаються тексти, у яких дарунків чотири, п'ять і більше. Дарували не лише одяг, взуття, прикраси, чоловік із ярмарку приганяв воли, коні, овечки, корови, щоб збільшити достаток у домі.

Для зазначення вартості вживалися назви грошових одиниць і безпосередня ціна тих чи інших речей, напр.: за *два, десять червінця* (загальна назва іноземних золотих монет, що були в обігу в допетровській Росії) [10, т. 11, с. 295]; за *сороківці* (дрібна розмінна монета вартістю двадцять копійок, або сорок крейцерів) [10, т. 9, с. 464]; за *сто злотих* (грошова одиниця в Польщі; заст. – на Правобережній Україні місцева назва монети вартістю 15 копійок) [10, т. 3, с. 606]. Окрім того, епітет *золотий*, виражений відносно-якісним прикметником (матеріал – колір), теж підсилює зорову асоціацію.

Жіночий одяг, який згадується в народних піснях, можна поділити на групи:

1. Верхній жіночий одяг. Верхній одяг представлено номінаціями як його різновидів, так і назвами дорогих тканин, із яких його було виготовлено: «*Наші поважна й а вбирає ся, й а вбирає ся ў дорогий саят ... Єі пахоує у кармазиноньці*» [5, с. 221–222]. Про заможність і достаток свідчить довжина верхнього одягу: «*Дорогий саят хату замітат*» [7, с. 104]. Лексеми *саят* і *кармазина* – це назви тканин, із яких виготовлявся верхній одяг. *Саят* – ґатунок англійського сукна чи оксамиту [10, т. 9, с. 14]; *кармазин, кармазина* – старовинне дороге темно-червоне сукно, одяг із якого носили переважно козаки [10, т. 4, с. 107]; символ заможності (звідси *кармазинник*, тобто багатий, аристократ) [2, с. 274]. Тому можна вважати, що господиня, якій адресувалася ця колядка, могла бути дружиною заможного, багатого чоловіка чи козака.

У колядках, записаних на Гуцульщині, згадується про *кептар* (у гуцулів – верхній хутряний одяг без рукавів) [10, т. 4, с. 141]; оздоблений різнобарвними нитками [2, с. 281]; *саф'ян* (кептар вишиваний шовками, саф'яном, із якимись камінчиками по ньому) [10, т. 9, с. 62].

Як правило, верхній хутряний одяг без рукавів оздоблювався вишивкою та камінням, тому в колядці він *мудрий, червін* (у значенні *гарний, оздоблений*): «Я в цього газди гречна *газдиня*, (...) Видимо на ній *мудрий кептарик*» [5, с. 224]; «Ой ладет, ладет *червін саф'ян*, Ой *газдиненьці*, на імє (Анні)» [5, с. 220]. В українській мові прикметник *мудрий* уживається в значенні «наділений, обдарований великим розумом; (...) розумний, досвідчений» або в значенні іменника «про розумну, досвідчену людину» чи в розмовному мовленні «нелегкий, складний для виконання» [10, т. 4, с. 819]. Епітет *мудрий* використовується в пісенному тексті для того, щоб підкреслити вміння майстрині, яка використала складні узори для оздоби свого одягу. Епітет *червін* – можливо, від *червлений* (темно-червоний) [10, т. 11, с. 296] входить до лексико-семантичної групи кольороназв періоду Київської Русі, підгрупи *червоного* кольору для позначення темно-червоного відтінку, він активно використовується в поетичних текстах, зустрічається в західних говірках.

Заможною вважалася та жінка, у якої була *шуба* (верхній зимовий одяг із хутра, на хутрі, переважно з довгими лапами) [10, т. 11, с. 554], адже більшість простих селян одягали *кожухи* (довга, не вкрита сукном шуба з великим коміром, пошита зазвичай із овечої шкіри хутром до середини) [10, т. 4, с. 208], тому вона *дорога*: «Ой ладет, ладет *дорогу шубу*, Ой газдиненьці, на імє (Анні)» [5, с. 220].

2. Основний жіночий одяг. Назви основного одягу зустрічаються в текстах частіше й представлені такими лексемами: *панчішки* (зменшено-пестливе до *панчохи* – виріб машинного або ручного в'язання, що одягається на ноги за коліна) [10, т. 6, с. 54]; *сукенки/суконки* (те саме, що *сукня* – жіночий одяг, верхня части-

на якого, що відповідає кофті, становить єдине ціле з нижньою частиною, що відповідає спідниці; плаття) [10, т. 9, с. 831]; *кошулька/сорочка* (діал. *сорочка* – жіноча або дитяча натільна білизна; жіночий одяг, який одягають поверх білизни) [10, т. 9, с. 467]; *ковточки/кофточки* (короткий (нижче за пояс) жіночий одяг; розм., рідко. – коротке тепле жіноче пальто) [10, т. 4, с. 312]; *спідниця* (жіночий одяг, що покриває фігуру від талії донизу) [10, т. 9, с. 523]: «Ой у нашої господиненьки (...) *панчішки* за сороківця. На нї *сукенки* за три червінці (...) *кошулька* за сороківці» [5, с. 223]; «Видимо на ній (...) *шовкову сукню* (...) *злотні ковточки*» [5, с. 224]; «За сто злотих *сукня* на ній, (...) *спідниця* на ній, (...) *панчішки* на ній, (...) *ковточки* на ній» [7, с. 102].

Літник (етн. старовинний жіночий одяг із легкої матерії; спідниця з легкої вовняної тканини, яку носили влітку) [10, т. 4, с. 530]. У пісennих текстах він переважно *шовковий*, надзвичайно довгий, що аж «*слід замітає*» (фразеологізм, який уживається в значенні знищувати, приховувати все, що може викрити чий-небудь вчинки, дії або бути доказом злочину [10, т. 3, с. 213]): «*Шовковий літник* на мій *станочок* (...) Кований пояс ба й на *лідвоньки* (...) *Шовковий літник* слід замітає» [5, с. 228–229].

Багатство й оздобленість основного одягу підкреслюється епітетами *шовковий*, *золотий/злотий/злотний*.

3. Головні жіночі убори. Заміжня жінка в Україні не мала права ходити з непокритою головою, тому під час весілля обряд покривання є найдраматичнішим і символізує перехід дівчини-нареченої до заміжного стану. Жіночі головні убори, на відміну від дівочих, повинні були повністю вкривати всю голову, не залишаючи відкритим волосся. У текстах колядок згадуються переважно всі найпоширеніші види жіночих головних уборів: *хусточка* (зменш.-пестл. до *хустка* – шматок тканини або в'язаний, трикотажний виріб, квадратний, який пов'язують на голову, шию, напинають на плечі; атрибут весільного обряду) [10, т. 11, с. 175]; *фустка* (діал. *хустка*); *чпчик*, *чепчик* (зменш. пест. до *чепець*, те саме, що *очіпок* – старовинний головний убір заміжньої жінки у формі шапочки, часто з поздовжнім розрізом іззаду, який зашнуровують, стягуючи сховане під ним волосся) [10, т. 11, с. 294–295]; *завій*, *завосць* (діал. пов'язка) [10, т. 3, с. 51] *тканка* (заст. жіночий головний убір, оздоблений коралями або перлами; головний убір заміжньої жінки, який безпосередньо надівали на волосся) [10, т. 10, с. 152]; *рубок* (*хустка* з батисту або перкалю) [10, т. 11, с. 894]; *серпанок* (заст. головний убір заміжньої жінки з прозорої легкої тканини, що має вигляд шарфа) [10, т. 9, с. 140]: «Вельможна *паня тай* *господиня*. На нї *хусточка* дуже дорога» [5, с. 222]; «Видимо на ній (...) *шовкову фустку*» [5, с. 224]; «Ой на нї *чпчик* за шість червінців, (...) На нї *хусточка* за сім червінців» [5, с. 223]; «Ой ладет (...) Ой *газдиненьці*, на імє (*Анні*) (...) *дорогий завій*» [5, с. 220; 7, с. 101]; «Чесній *газдині* на неділеньку. (...) Роб'ять *завосць*» [7, с. 103]; «Ой у нашої *господиненьки* (...) *Золота тканка* десять червінців» [5, с. 223].

Хустки в українських жінок були оздоблені квітами, різними яскравими орнаментами, часто в тканину впліталася золота нитка, яка на сонці блищала, тому в пісennому тексті вжито фразеологізм *горіти без полум'я*, який означає «сяяти яскравим блиском або виділятися яскравими фарбами, кольорами» [10, т. 2, с. 130]: «*Хусточка* горит бес *поломени*» [5, с. 221].

Уважалося, що з одруженням жінка втрачала свободу й у всьому мала коритися чоловікові, це уявлення відбилося й у текстах колядок у фразеологічному словосполученні *клонити голову*, тобто коритися, підкорятися комусь [10, т. 4, с. 187]:

«*Тоненький рубок голову клонить*» [7, с. 103]; «*Золотий серпанок голівку клонить*» [7, с. 106].

4. Взуття. У давні часи взуття вважалося розкішно, його взували на свята й у холодні пори року, у будень селяни ходили переважно босоніж. Окрім того, воно було характерною ознакою, до якого соціального стану належить людина. У весільному обряді чоботи виконували дві обрядові функції: наречений повинен був купити нові чоботи нареченій, у деяких регіонах України майбутній зять дарував чоботи тещі. Тому жінка, яка мала гарні чоботи, уважалася заможною. У пісennих текстах переважно зустрічаються лексеми *чоботи* та зменшено-пестлива форма *чобітки*, *черевишки*: «За сто злотих *черевишки* на ній» [5, с. 222]. Зафіксовано пісні, у яких використовуються одночасно й діалектна назва *бутки*: «Ой крают, шийот *бутки*, *чобітки*» [5, с. 221]. На Західній Україні вживався епітет *файний* (діал. гарний) [10, т. 10, с. 551], який підкреслював красивий зовнішній вигляд чобіт: «Я в цього *газди* *гречна газдиня*, (...) Видимо на ній *файні чоботи*» [5, с. 224]; У прекрасної заможної господині *чоботи* не прості, вони *золоті*, *злоті*, *жовті*: «*Наші поважна* й а *вбуває* ся й а *вбуває* ся *ї злоті чобітки*» [5, с. 221–222], які їй «*Злоті чобітки тиснуть пальчики*» [7, с. 104]; «*Жовті чобітки* на білі ніжки (...) *Жовті чобітки* пальчики щиплють» [5, с. 228–229]. Цікавим є той факт, що чоботи в колядках, як правило, *пальчики тиснуть*.

Про те, що хороше взуття було недешевим і не кожен міг собі його придбати, свідчить колядка, у якій при описі *черевишків* господині зазначено, що куплені вони: «За сто злотих *черевишки* на ній: *За сто злотих*, *за червоних*, *За пару коників вороних*» [5, с. 222].

5. Прикраси. Невідемним компонентом українського жіночого одягу були різні *намиста*, *коралі*, які прикрашали жіночі груди – символ материнства: «Що у пана Василя хороша жона, У її *намиста* – рублів на триста» [4, с. 276]; «А в тім дворі *красна паня*, *За сто злотих* (...) *коралі* на ній» [7, с. 102]; «Я в цього *газди* *гречна газдиня*, (...) Видимо на ній (...) *срібну згарду*» [5, с. 224]; «*Дорогі коралі* шию *вгинають*» [7, с. 103]. У пісennих текстах найчастіше зустрічаються лексеми *намисто* (прикраса з перлів, коралів, різнокольорових камінців тощо, яку жінки носять на шиї) [10, т. 5, с. 128]; *коралі/корали* (намисто (намистини) з коралів; узагалі намисто) [10, т. 4, с. 285]; *згарда* (діал. намисто з монет або хрестиків) [10, т. 3, с. 509]. Вартість прикрас підсилена епітетами *дорогий* і *срібний*. До речі, більшість жіночих прикрас виготовлена зі срібла, тому зустрічаються *срібна згарда*, *срібний перстін*.

Символом одруження здавна вважався *перстень* (обручка з дорогого металу (золота, срібла тощо), часто оздоблена каменем, що її носять на пальці як прикрасу: каблучка, обручка; шлюбна обручка) [10, т. 6, с. 333]; *перстін*, *перстенець* (зменш.-пестл. до *перстень*) [10, т. 6, с. 333]. У колядках він найчастіше виступає з епітетами *срібний*, *золотий*, *злотий*; пов'язаний із сонцем, вогнем: і *сяє*, *світить*, *зяє* на руці: «Ой у нашої *господиненьки* (...) А в неї *перстень* дев'ять червінців» [5, 223]; «Я в цього *газди* *гречна газдиня*, (...) Видимо на ній (...) *срібний перстін*» [5, с. 224]; «*Срібний перстенець* пальчики світлит» [5, с. 230]; «*Срібний перстенець* пальчики щипле» [7, с. 103]; «*Золотий перстичок* *рученьку зяє*» [7, с. 106], «*Золотий перстін* *рученьки світлит*» [5, с. 229].

Вартість прикрас підкреслюється словосполученнями назв грошових одиниць і кількісних числівників: *перстень дев'ять червінців* [5, с. 223]; *намиста – рублів на триста* [4, с. 276].

6. Пояс. Невід'ємним елементом українського національного костюму був пояс, який уважався соціальним показником, підкреслюючи ступінь заможності, класову належність. Із поясом пов'язано безліч усталених традицій, він був вагомим компонентом у народних обрядах, повір'ях, про що свідчать фольклорні джерела, зокрема пісенні. До того ж пояс був своєрідним талісманом, магічна сила якого збільшувалася, якщо він виготовлявся з добре орнаментованого рушника. Такі пояси найчастіше використовували в обрядовому одязі, коли виникало бажання магічними діями привернути удачу, вимолити щасливу долю. Жіночий пояс підкреслював тонкий жіночий стан, широкі жіночі *ледвоньки, лідвоньки* – стегна, які символізували родючість, плідність, материнство: «Кований пояс ледвоньки ломить» [7, с. 103]; «Кований пояс ба й на лідвоньки» [5, с. 229]; «На нї *поясок* за п'ять червінців» [5, с. 223]. Красу пояса та його міцність підкреслює епітет *кований*, а вартість цього елемента – числівник *пять*.

Для підкреслення зовнішнього вигляду красивої жінки використано епітети *хороша, красна, наряджена, нарядная, пригожся*, які мають підсилювальну дію на зорові уявлення: «Що в пана дядька *хороша жєна*: І *хороша, і наряджена*» [7, с. 118]; «Що в пана дядька *славная жєна*: І *нарядная, і пригожся*» [7, с. 106].

При описі вбрання заміжньої жінки найчастіше згадуються такі соматизми (частини тіла): *голівка, головонька; пальчики; рученьки; лідвоньки* (стегна); *стан, станочок; ніженьки*. Усі частини тіла виражені іменниками в Н. в., у зменшено-пестливій формі, утворені за допомогою суфіксів пестливості *-еньк-, -оньк-, -очок-*, підсилені колоративними епітетами.

Висновки. Отже, виявлений у народних піснях національно-культурний стереотип «гарна жінка» позитивний, традиційний і постійний. У пісенних текстах національно-культурний стереотип «гарна жінка» реалізується за допомогою використання лексем на позначення назв елементів одягу, взуття й прикрас, які підкреслюють зовнішню красу заміжньої жінки, її соціальний статус і матеріальне забезпечення.

Перспективу дослідження вбачаємо в характеристиці мовообразу жінки в інших фольклорних жанрах. Отримані результати можна використати під час укладання етнолінгвістичних словників культурних стереотипів українського народу.

Література:

1. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови) / С.Я. Єрмоленко. – К.: Довіра, 1999. – 431 с.
2. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В.В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.

3. Жайворонок В.В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення / В.В. Жайворонок // Культура народів Причорномор'я. – 2002. – № 32. – С. 51–53.
4. Календарно-обрядові пісні / упоряд., передм., приміт. О.Ю. Чебанюк. – К.: Дніпро, 1987. – 392 с.
5. Колядки і щедрівки. Зібрав Володимир Гнатюк. Том I // Етнографічний збірник. Видає Етнографічна комісія Наук. тов. ім. Шевченка. – Львів, 1914. – Т. 35. – 1914.
6. Колядки та щедрівки в сучасних записках / упоряд. С.А. Китова. – Черкаси: Брама, вид. Вовчок О.Ю., 2003. – 248 с.
7. Колядки та щедрівки. Зимові обрядові поезії трудового року / упоряд. і передм. О.І. Дея. – К.: Наук. думка, 1965. – 804 с.
8. Матейко К. Український народний одяг: Етнографічний словник / К. Матейко. – К.: Наук. думка, 1996. – 196 с.
9. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии / Э. Сепир; пер. с англ.; общ. ред. и вступ. ст. А.Е. Кибрика. – М.: Изд. группа Прогресс, Универс, 1993. – 656 с.
10. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І.К. Білодід [голова] та ін.; Акад. наук УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. – К.: Наук. думка, 1970–1980.
11. Толстой Н.И. О предмете этнолингвистики и ее роли в изучении языка и этноса / Н.И. Толстой // Ареальные исследования в языкознании и этнографии. Язык и этнос. – Л.: Наука, 1983. – С. 74–117.
12. Хобзей Н. Гуцульська міфологія: Етнолінгвістичний словник / Н. Хобзей. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2002. – 216 с.

Шеремета В. П. Языковая реализация украинского культурного стереотипа «красивая женщина» средствами номинаций деталей одежды, обуви и украшений в песенных текстах

Аннотация. В статье описана лексика для обозначения названий женской одежды, обуви и украшений, которая, кроме номинативной функции, выполняет и стилистическую, поскольку является одним из компонентов создания языкового образа женщины и воссоздания культурного стереотипа «красивая женщина» в текстах украинских народных песен.

Ключевые слова: номинация, стереотип, культурный стереотип, языковой образ, эпитет, соматизм, колоратив.

Sheremeta V. Language implementation of Ukrainian cultural stereotypes of “pretty woman” by means of parts nominations costumes, shoes and jewelry in the song texts

Summary. The article describes the vocabulary to indicate the names of a woman's clothing, shoes and jewelry, which performs functions of the nominative and stylistic, as it is one of the components of creating the image of a woman and the cultural stereotype plays a “pretty woman” in the texts of Ukrainian folk songs.

Key words: nomination, stereotype, stereotype cultural, linguistic image epithet somatisms, kolorativy.